
ZASTUPOVÁN OSA
OD 2011, V DATABÁZI
MÁ REGISTRováNO
41 HUDEBNÍCH DĚL

Pavel Šporcl

TEXT: MAREK KOŽUŠNÍK

„Mám před sebou stále velké výzvy“

Udělal toho pro klasickou hudbu poměrně hodně – přiblížil ji obyčejným lidem. Aniž by snížil nároky na sebe jako virtuózního houslového interpreta, ukázal, že i hudba dávno mrtvých velikánů, o kterých musí studenti k maturitě přečíst spoustu nudných učebnic, může být sakra zábavná.

Opravdu nemám pocit, že bych v dětství o něco přišel. Samozřejmě byly chvíle, kdy mě cvičení nebavilo, kdy jsem chtěl jít hrát fotbal nebo se chtěl jenom válet. Ale moje maminka, paní učitelka, zkrátka rozhodla, a přes to nejel vlak.

Proč by měl vůbec člověk hrát na hudební nástroj?

Zaprvé vám to přinese určitý řád. Protože když se hraní chcete věnovat poctivě, musíte cvičit každý den. Pak vám hraní obohatí život, dá vám jinou dimenzi. Pokud hudbu opravdu milujete. Díky hraní můžete rozdávat radost ostatním – a nemusíte být sólista, nemusíte být hráč světové úrovně. Je to úplně jedno. Každý umí něco a hraní na hudební nástroj je jedna z možností, jak udělat druhé lidi, a samozřejmě i sám sebe, šťastnými.

Je důležité, abychom dávali naše děti do základních uměleckých škol? Abychom vychovávali nové malé muzikanty?

V České republice máme velmi unikátní systém základního uměleckého vzdělání, skoro nikde na světě podobný nenajdete. Je to kulturní základ našeho národa. Přes všechno, co se mi tady může nelíbit, si stále myslím, že jsme kulturní národ. Zušky jsou dnes přeplněné, do většiny z nich se dělají přijímačky. Dítě opravdu musí něco umět, nefunguje to tak, že by jej rodič prostě do umělecké školy odložil jako do zájmového

kroužku. A musí se mu doma věnovat. Samozřejmě otázkou pak je další směřování dítěte – jestli se nástroji a hudbě bude věnovat profesně dál, nebo bude hrát jen pro radost. Na konzervatoře chodí děti čím dál méně.

Jaké byly vaše první hudební krůčky?

Moji příbuzní z obou kolen byli po mnoho generací kantoři. A dřív všichni kantoři museli umět na nějaký hudební nástroj, minimálně mít hudební sluch. Většina z nich hrála na housle, v chudých vesnicích neměli klavíry, neměli cembala, nic podobného. Měli varhany v kostele a pak hráli na housle. I proto máme v českých zemích tak úžasnou houslovou tradici. Moje maminka byla

se do mě promítla, své koncerty dnes mnohdy pojmám jako výchovné koncerty pro dospělé. Proto si je sám uvádím, proto dělám tolik edukační činnosti pro mladé v televizi, na koncertech.

Už v dětství jste svými výkony poměrně oslňoval. Účastnil jste se řady soutěží, zvítězil v mezinárodní Kocianově houslové soutěži, v rozhlasovém klání Concertino Praga. Neměl jste přesto pocit křivdy, že kluci jdou hrát fotbal a vy musíte zase cvičit?

Pocit křivdy asi ne. Ale bylo mi to samozřejmě líto – jako každému dítěti. Výhodu jsem měl v tom, že jsem nikdy necvičil enormní množství hodin, i když půlhodina u houslí se oproti půlhodi-

Pavel Šporcl a Petr Jiříkovský, foto: archiv Pavla Šporcla

učitelka hudební výchovy a matematiky, uměla trochu na klavír, byla členkou Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit, který vedli s mým strejdou, tatínek byl herec v Jihočeském divadle. Jako kluk jsem si pořad zpíval, pořad jsem do něčeho rytmicky bouchal. Maminka se znala s mým učitelem houslí, tak jsem začal hrát na housle. Ta kantorská DNA

ně fotbalu zdá mnohonásobně delší. Vždycky jsem ale věděl, že si tu půlhodinu odcvičím a doběhnu za nimi. Oni na mě počkají. Opravdu nemám pocit, že bych v dětství o něco přišel. Samozřejmě byly chvíle, kdy mě cvičení nebavilo, kdy jsem chtěl jít hrát fotbal nebo se chtěl jenom válet. Ale moje maminka, paní učitelka, zkrátka rozhodla, a přes

Foto: archiv Pavla Šporcla

to nejel vlak. Dokonce jsem i docela rád chodil na hodiny houslí. Ladislav Havel, můj první pan učitel na LŠU v Českých Budějovicích, byl báječný člověk. Vyprávěl vtipy, byl to takový smíšek, uměl číst z ruky, házeli jsme klobouky na věšák, dostával jsem bonbony, když jsem dobře zahrál. On mě vlastně naučil mít hudbu rád.

Vybavila se mi krásná píseň Maestro tango, kterou zpívá Hana Hegerová. Znáš spoustu muzikantů z orchestrů – jsou to výborní hudebníci, ale podobně jako ten z písně Maestro tango jsou zapadlí, bez iluzí, cyničtí a smutní. Hrají kšefty, nadšení a láska

k hudbě se vytrácí. Kudy vede ta hranice, kdy se tohle stane? Je to prostě život? Chyba v systému?

Může to být i chyba systému – profesionálních muzikantů je prostě moc. Vždycky jsem měl pocit, že je u nás příliš mnoho konzervatoří. Vyjde z nich ročně sto houslistů, a co s nimi? Můžou hrát v orchestru, můžou hrát komorninu. Ještě horší to mají klavíristé, kteří do orchestru nemůžou. Mají učit? Ne každý může být sólista, ne každý má takový talent, ne každý má to štěstí, které jsem měl třeba já. Údělem muzikanta je pak hrát v nějakém ansámblu, komorním souboru, v orchestru. Nebo učit. Všichni jsou neskutečně potřební pro kulturu, pro divadla, pro celý systém. Je jasné,

že u některých z nich jsou po mnoha letech hraní iluze a láska k hudbě pryč. Ale to je ve všech profesích. Jsou slavné příběhy o tom, jak hudebník z orchestru, když odcházel do důchodu, rozbil svůj nástroj – že ho nesnáší a už ho nechce v životě vidět. Hrát na hudební nástroj je vlastně poslání. A někdy člověk prostě vyhoří. Je to stejné poslání, jako má učitel. A je stejně špatně ohodnocené.

Dá se vystopovat jakási výkonnostní křivka virtuózního houslisty? Že je třeba v pětadvaceti rychlejší než v padesáti, ale zase nemá ten správný prožitek?

Takhle povšechně se to určitě dá říct, záleží samozřejmě na tom, co ten člověk

→

Foto: Roman Černý

Nevím, dnes je virtuos každý. Je to PR, prodejní značka. Dnešní svět je o velkých slovech a o tom, prodat všechno možné. Proto jsme všichni virtuosové. Ale já se pokládám především za houslistu.

do pětadvaceti prožil, kolik prožitků nebo třeba i tragédií se mu událo. Já jsem žádné tragédie neprožíval, mě formují běžné životní situace. Kde co vidím, kam jdu, co jsem četl nebo co prožívám doma. Narodily se mi děti. A tak dále. Za sebe můžu říct, že v tuhle chvíli nehraji o nic pomaleji, než jsem hrál v pětadvaceti, a prožitek je nesrovnatelný. Říká se, že ten nejlepší věk je od pětadvaceti do pětáctyřiceti let, to už mám za sebou. Ale necítím se být na vrcholu v tom smyslu, že teď už bych měl jenom klesat. Mám před sebou stále velké výzvy.

Říkáte o sobě, že se nepovažujete za virtuosa, ale prostě za houslistu. Co pro vás slovo virtuos znamená?

Nevím, dnes je virtuos každý. Je to PR, prodejní značka. Dnešní svět je o velkých slovech a o tom, prodat všechno možné. Proto jsme všichni virtuosové. Ale já se pokládám především za houslistu. Virtuozita k tomu samozřejmě patří, měla by to být přirozená součást hudebníka. Virtuos vždy znamenal, že oslňujete svou hrou typu paganinské techniky, že vám prsty celý koncert létají po hmatníku. Když jste byl tohle schopný zahrát, stal jste se opravdovým virtuosem. Ale dnes je virtuos i ten, kdo hraje jenom pomalé věci a techniku nemá, původní význam se úplně setřel. Já se určitě považuji za houslistu. Moc rád hraji skladby virtuózního charakteru, protože mě neskutečně baví a mám se na nich co naučit a publiku se samozřejmě líbí.

V souvislosti s virtuosem jsme mluvili o schopnosti prodávat, o marketingové značce. Jak se dnes prodává klasická hudba?

Asi se ptáte trochu špatného člověka, já jsem v tomhle výjimka. Dělán fúze, odbočuji do jiných žánrů a nehraji ve fraku. To je můj způsob prezentace klasické hudby, takto chci lákat nové lidi do koncertních sálů. Začínal

→

Pavel Šporcl se svou cikánskou cimbálovou kapelou Gipsy Way Ensemble, foto: archiv Pavla Šporcla

jsem před pětadvaceti lety jako klasický houslista ve fraku nebo ve smokingu a cítil, že tudy pro mě cesta nevede, že takto nové posluchače do sálů nenalákám. Pak jsem hrál sedm let v šátku, díky tomu jsem upoutal, dostal se do médií a mladí lidé začali klasickou hudbu poslouchat. Od té doby naplňuji díky téhle prezentaci koncertní sály, prodávám desky a božím zažitým stereotypům a tradicím. Vždycky mi ale šlo především o hudbu, o to, aby mě všichni vnímali jako vynikajícího houslistu. Berličky typu šátek nebo modré housle jsou jen takové třešničky na dortu. Jakou dnes mají moji kolegové s klasickou hudbou nebo s návštěvností koncertů zkušenost, úplně přesně nevím. Já mám koncerty plné. Většinu z nich si uvádím sám, aby se lidé něco dozvěděli, aby se

taky třeba zasmáli. Vždyť klasická hudba není v žádném případě vážná, aspoň pro mě ne. Já byl ten, který začal jako první ve všech rozhovorech a článcích používat slovo klasická hudba oproti vážná. Tak dlouho jsem to používal, vyškrtával a měnil ve všech médiích, až se to ujal. Lidé by měli z koncertů odcházet s úsměvem na tváři, klasická hudba přece ve své době vždycky byla svým způsobem populární hudba.

Každý den cvičíte tři až čtyři hodiny. Nedochází během té doby přece jen ke ztrátě motivace? Anebo je to prostě určité penzum, které musíte zvládnout – stejně jako maratonec musí naběhat stovky kilometrů, než se postaví na start závodu?

Měl jsem kolegy, kteří si u cvičení četli

noviny. To jsem já nikdy nedělal. Je potřeba se celý ten čas co nejvíce soustředit, protože každá nota vedle je zbytečná, je to zbytečně strávený čas. Mě cvičení na housle prostě pořád nesuktečně baví. Jsem perfekcionista a stále vím, co chci zlepšit. To se ale týká spíš mého vnitřního pocitu, protože běžný posluchač to v těchto nuancích už nepozná. Třeba stupnice a různá cvičení cvičím daleko nejvíce, co jsem kdy v životě cvičil. Protože to je absolutní základ celého repertoáru. Jascha Heifetz, asi nejlepší houslista historie, když pomínu Paganiniho, cvičil stupnice několik hodin denně. Pak je totiž najdete v každém repertoáru, minimálně v tom klasickém. A nejde jenom o techniku levé ruky, ale i o pravou smyčcovou ruku, o tvorbu tónu.

Napadá mě, že znám spoustu vtípů o violistech, ale o houslistech žádný. „Jak naučíte malé dítě hrát na violu? Naučíte ho hrát na housle a pak mu naočkujete dětskou obrnu.“ „Co to je, když dva violisté hrají unisono? Malá sekunda.“ „Houslista se ptá violisty: Jaká je subdominanta od F dur? Violista: Hmmm, já myslel, že F je subdominanta.“ Kde vznikla ta řevnivost mezi violou a houslemi?

Pokud jsem dobrý violista, tak se tomu směji. Dokonce i Victor Borge, slavný americký hudební komediant, vyprávěl vtípy o violistech v Carnegie Hall a ve všech pořadech, které měl. Bývalo to tak, že když někdo neměl na to, jít na

jsem jeden z prvních, kdo u nás hrál opravdu stovky výchovných koncertů, chodil jsem do škol.

Plivali na vás studenti papírové kuličky z verzatilek? To je totiž bohužel první, co si vybavím z výchovných koncertů mého dětství...

Právě že vůbec ne. Po podobných zkušenostech, jako máte vy, jsem si radši s těmi dětmi povídal. Zahrál jsem, ptal jsem se, jak se mají, mluvil jsem o skladatelích, o houslích, o klasické hudbě. Byl to vlastně dialog. Vozil jsem s sebou ještě druhé housle a každý, kdo se přihlásil, si je mohl vyzkoušet. Snažil jsem

profesorkou Royal College of Music v Londýně. Ale staráme se i o hvězdnou sopranistku Janu Šrejmu Kačírkovou, dirigenta Roberta Kružíka, Zemlinského či M. Nostitz kvarteto, kytaristu a skladatele Lukáše Sommera, akordeonistu Vojtěcha Szabóa. A další umělce, včetně mojí manželky Bány, která kromě herectví nádherně zpívá. Beru to velmi vážně, je to pro mě závazek vůči těmto umělcům.

Skládáte vlastní hudbu?

Ano, vždyť jsem dokonce v roce 2014 dostal za skladbu Bohemian Nostalgia Cenu OSA za vážnou skladbu roku. Skládání vlastní hudby je pro mě důle-

Byl jsem jeden z prvních, kdo u nás hrál opravdu stovky výchovných koncertů, chodil jsem do škol.

konzervatoř na housle, šel na violu. Ale není to takto jednoduché, hrát na violu je totiž nesmírně náročné. Nicméně pokud nechcete být virtuosi a sólový violista, nepotřebujete mít takovou techniku jako houslisté. Ono to na viole vlastně ani nejde, je to daleko větší nástroj. Zkoušel jsem hrát na violu mnohokrát a vždy se mi to líbilo. Ale je to úplně jiné umění, úplně jiná technika tvorby tónu. Jsou báječní violisté, a já je nesmírně obdivuji, ale ti houslovou techniku paganinského typu prostě nepotřebují. A nejspíš právě v té fázi přechodu z houslí na violu vznikly tyhle vtípy. Violisté se jim většinou smějí, jsou na to zvyklí. Co taky mají dělat.

Čím se ještě kromě hry na housle zabýváte?

Spoustou věcí. Mluvil jsem už o mých edukačních koncertech. Byla to pro mě a stále je důležitá součást kariéry. Byl

Pavel Šporcl se svou cikánskou cimbálovou kapelou Gipsy Way Ensemble, foto: archiv Pavla Šporcla

se je inspirovat, ukazovat, že klasická hudba opravdu není vážná. Teď už nechodím do škol, ale mám na Děčku České televize pořad o klasické hudbě Hudební perličky Pavla Šporcla. Hodně se starám o svou agenturu ŠPORCL ARTS Agency. Zastupujeme výjimečné umělce, kteří potřebují zázemí a třeba i trochu pomoci díky mým zkušenostem. To se samozřejmě netýká například harfistky Jany Bouškové, sólistky České filharmonie, která je od září 2019

žité, můžu do toho vložit zase jinéacity než při hraní na hudební nástroj. Paganini hrál téměř výhradně svoje skladby – a jak posunul houslovou hru a celou hudební historii! Zkomponoval jsem pro sebe poměrně dost opusů, nedávno jsem šestkrát hrál mou skladbu s Královskou liverpoolskou filharmonií, jmenuje se Modlitba a je na mém albu Vánoce na modrých houslích. Složil jsem také například variace na píseň Kde domov můj pro

→

Foto: archiv Pavla Šporcla

sólové housle v paganinském stylu. Také aranžuji a komponuji pro svůj projekt Gipsy Fire s mojí cikánskou kapelou Gipsy Way Ensemble. Skládám i popovou hudbu, teď mám úplně nový singl Magical 24, který je takovou první vlaštovkou pro můj koncert v O2 areně 5. prosince 2020. Na tom koncertě, který se jmenuje Na hraně a bude pro mě přelomový, dojdu až na samou hranici houslových možností. Projdu možný houslový repertoár od klasické hudby přes cikánskou, filmovou, muzikálovou

až někam do popové a rockové hudby a skončím kdovíkem. Hudební supervizi mi dělá Michael Kocáb, který umí všechny tyto žánry. Je to obrovská výzva, na kterou se neskutečně těším.

Jakou hudbu posloucháte nejradši?

Teď nejradši filmovou. Svým způsobem je to pokračovatel klasické hudby pro širokou obec – stále se používá symfonický orchestr, takže dává práci spoustě muzikantů i skladatelů. Je melodická a přitom moderní.

Svět kolem vás je plný hudby. Stane se ještě, že vás něco při poslechu překvapí nebo dojme?

Mě spíš překvapí, že hraji Čajkovského koncert a stále, i po těch letech, dostávám husí kůži. Hrál jsem ho mnohokrát, slyšel jsem ho daleko víckrát, než jsem ho hrál. Znáám ho úplně nazpaměť a pak se do té skladby tak vložím, že mě to úplně pohltí.

Mistrovské housle stojí opravdu velké peníze. Je každá koruna

dnes už nové špičkové housle vyhrávají. Pokud máte čtyři miliony dolarů, je to možná dobrá finanční investice, podobně jako třeba obrazy Jana Zrzavého. Ale nedojdete si bez nich na turné ani na záchod.

Je to dobrá investice i pro muzikanta?

Myslím, že každý muzikant je vychovány k tomu, aby měl co nejlepší nástroj, a podle toho se k nástroji chováte. Je to váš výrobní prostředek, ale je to i věc, se kterou strávíte život. Když na takový nástroj hrajete dvacet let, stane se vaší součástí. Jeho hodnota se pro vás osobně vlastně ani nedá finančně určit. Housle jsou se mnou možná častěji než manželka.

Jaké máte housle?

Mám troje housle. Ty modré postavil český houslařský mistr Jan B. Špidlen před patnácti lety, pak vlastním ještě jedny špidlenky. A taky mám housle z roku 1749 italského mistra Carcassiho.

Když si na každé z těch trojích houslí poslepu zahrajete, rozeznáte je od sebe?

Určitě. Na tom italském nástroji, který má skoro 300 let, je samozřejmě historie slyšet, poznáte barvu toho tónu. Je rozdíl mezi novým nástrojem a starším.

Mám troje housle. Ty modré postavil český houslařský mistr Jan B. Špidlen před patnácti lety, pak vlastním ještě jedny špidlenky. A taky mám housle z roku 1749 italského mistra Carcassiho.

Na druhé špidlenky teď hraje moje dcera, což je dobře, protože na nástroj by se mělo hrát. A já bych určitě poznal ty své modré, protože jsem mnoho let nehrál na nic jiného. Jsou překrásné a na celém světě jediné. ☒

vložená do takového nástroje správná a oprávněná?

To záleží na tom, o jakém nástroji se bavíme. Stradivárky nebo guarnerky dnes mají cenu tři čtyři miliony dolarů, ne-li víc. A tam je těžké říct, jestli jsou ty vložené peníze oprávněné, nebo ne. Je to pouze krásný kus dřeva? Člověk si ale musí uvědomit, že takové housle už nikdo nikdy nevyrobí a že mají jedinečnou a nenahraditelnou kvalitu. Což neznamená, že musí být za každou cenu nejlepší na světě, v mnoha průzkumech

